

משרד הפנים

פעולות ביקורת

במשרד הפנים, במסגרת ישראל ובמשרד הבריאות נבדק הליך הרישוי של כלי ירייה, חידוש הרישיון וביטולו.

בנציבות הכבאות וההצלה שבמשרד הפנים נעשו ביקורת חוזרת וכן מעקב אחר תיקון הליקויים שהועלו בדוח שנתי 44. כמו כן נבדקה ההיערכות המינהלית והמבצעית של נציבות הכבאות וההצלה בעקבות הפקת הלקחים מהשריפות שאירעו בפרוזדור ירושלים בשנים 1995 ו-1996 (השריפה בשער הגיא והשריפה באזור קריית ענבים).

משרד מבקר המדינה בדק באופן מפורט את תכנון הערים החדשות עירון ובני ע"ש. הבדיקות נעשו במשרד הפנים ובמחוזות המרכז והדרום שלו, במשרד הבינוי והשיכון, במינהל מקרקעי ישראל, במשרד התשתיות הלאומיות ובמשרד ראש הממשלה.

במינהל התכנון שבמשרד הפנים, באגף לתכנון סביבתי שבמשרד לאיכות הסביבה, ברשות שמורות הטבע וברשות הגנים הלאומיים נבדקו דרכי ההגנה על השטחים הפתוחים, מעמדם הסטטוטורי בתכניות המתאר הארציות והמדיניות הלאומית בנוגע להגנה על שטחים אלה. בדיקה משלימה נעשתה במשרד הבינוי והשיכון ובמינהל מקרקעי ישראל.

במשרד הפנים נבדקו פעולות המשרד בכל הקשור להקמת מערכת ממוחשבת לניהול האוכלוסין - פרויקט "אביב"; הבדיקה נעשתה בעיקר במינהל האוכלוסין והתמקדה בפעולות הקשורות לפיתוח המערכת ולשיפור אמינות הנתונים שבקובצי האוכלוסין.

רישוי כלי ירייה

ריכוז ממצאים

לפי חוק כלי הירייה, התשי"ט-1949 (להלן - חוק כלי הירייה), והתקנות שהותקנו על פיו, נשיאה והחזקה של כלי ירייה מותנים ברישיון. לפי החוק פקיד רישוי, או מי שהוסמך לכך מטעם שר הפנים, רשאי, לפי שיקול דעתו, לתת רישיון, לסרב לתיתו או לבטל רישיון תוך תקופת תוקפו לאדם פרטי, וכן למפעל, למשרד ממשלתי, ליישוב ולחברת שמירה (להלן - ארגון מורשה). לפי חוק כלי הירייה, מתן רישיון והחזקתו מותנים גם בהמלצת משטרת ישראל ומשרד הבריאות. בארגון מורשה ניתן למי מטעמו

רישיון מיוחד, והוא רשאי להרשות לאנשים בתוך הארגון המורשה לשאת כלי ירייה בתנאים הקבועים בחוק כלי הירייה (להלן - מורשים). משרד הפנים קבע מדיניות רישוי מצמצמת למתן רישיון לכלי ירייה, לפיה מתן רישיון מותנה בקיומה של עילה, ובהתאם לכך קבע עילות וקריטריונים (תבחינים) למתן רישיון לכלי ירייה ולהחזקתו ופרסם אותם לציבור.

הבדיקה של משרד מבקר המדינה העלתה, כדלקמן: אין מיישמים שיטתית את המדיניות לפיה מתן רישיון לכלי ירייה החזקתו וחידושו מותנים בקיום עילה. חרף הצורך להבטיח שכלי ירייה יוחזק רק בהתקיים עילה, בדרך כלל אין בודקים את המשך התקיימות העילה במהלך תוקפו של הרישיון ובעת חידושו, ובדרך כלל אין מבטלים רישיון למי שהעילה שבגינה קיבל רישיון פגה. גם הליך חידוש הרישיונות, שהחל בינואר 1997, לא נוצל כדי לבדוק את המשך קיומה של העילה.

לכל המשתחררים מצה"ל שקיבלו במסגרת שירותם בצה"ל רישיון לכלי ירייה בעילה של "עיסוק", ממירים פקידי הרישוי אוטומטית את הרישיון הצה"לי לאזרחי, בלי לבדוק אם גם לאחר שחרורם יש להם עילה ואם הם עומדים בקריטריונים למתן רישיון לכלי ירייה. המרת רישיון צבאי באזרחי לכל מי שמשתחרר מצה"ל גם מרוקנת מתוכן את העילה של "בעל עבר ביטחוני", שקובעת מי מבין המשתחררים מצה"ל זכאי לרישיון.

על מי שמחזיק כלי ירייה שלא כדין אין עושים שימוש שוטף ושיטתי בנתונים, כגון: מי שלא שילם אגרת חידוש, לא עבר אימון והכשרה או מחזיק בכלי ירייה של מי שנפטר, ואין מורים למחזיקי כלי ירייה שאלה נתונים -- להפקיד את כלי הירייה במשטרה. גם אין מעבירים נתונים אלה למשטרה כדי שתתפוס את כלי הירייה. במקרים המועברים לחקירתה אין המשטרה, בדרך כלל, פותחת בהליכים פליליים נגד מי שמחזיק כלי ירייה שלא כדין.

בניגוד לחובה הקבועה בנוהל, וחרף החשיבות בקיום המפגש הבלתי אמצעי בין מבקש הרישיון לבין פקידי הרישוי, אין עורכים ראיון אישי למי שמבקש רישיון לכלי ירייה.

על אף שהליך הבדיקה לאיתור מסוכנות לשאת כלי ירייה אינו מספק, הוא לא שונה, ואף טרם הוכנס לשימוש "שאלון לכשירות אחזקת כלי ירייה", הכולל הצהרת בריאות של המבקש והצהרת רופא בודק. גם אין מסתייעים במידע המצוי במשרד העבודה והרווחה על אנשים שלגביהם קיימת סכנה למתן כלי ירייה או להחזקתו, בבחינת המסוכנות של מבקשי הרישיון ובעלי הרישיון.

לא הוסדרה העברת מידע רפואי באמצעות משרד הבריאות מצה"ל למשרד הפנים בנוגע לכשירות לשאת כלי ירייה. מידע רפואי כאמור מועבר במישרין למשרד הפנים, שלא בהתאם לחוק כלי הירייה.

לגבי מורשים לשאת כלי ירייה לא נבדק מידע המצוי בצה"ל, ולא נדרשת הוכחה על זיקתם לארגון המורשה. מורשים שעוברים מחברת שמירה אחת לאחרת בתוך פרק זמן קצר נבדקים מחדש במשטרה ובמשרד הבריאות, דבר הגורם עומס ניכר על המערכת.

אין עורכים בדיקה במשרד הבריאות למתנדבי המשמר האזרחי כנדרש בחוק כלי הירייה. בדיקה כזו גם אינה נערכת למלווי טיולים כנדרש בחוק כלי הירייה. גם אין

מוודאים שמלווי טיולים יעשו הכשרה מתאימה להפעלת כלי הירייה שהם מקבלים מהמשטרה.

אין מיידעים את מבקשי הרישיון על היקף המידע הנבדק במשטרה לגיבוש המלצתה בבקשה לרישיון: אין מציינים שנוסף למידע הכלול במרשם הפלילי נעשה שימוש גם ברישומים משטרתיים שהמשטרה מנהלת לצרכיה. על אף שנוהל המשטרה קובע, שבמתן רישיון למי שהורשעו או נחשדו בעבירות לא חמורות יש לבדוק כל מקרה לגופו, דוחה בדרך כלל המשטרה בקשות כאלה, במקום לעיין בתיק החקירה ולשקול את השיקולים המפורטים בנוהל.

לא תמיד ממליצה המשטרה לבטל רישיון לכלי ירייה בסמוך למועד היווצרות הסיבה להמלצה לביטול. במטה הארצי של המשטרה אין פיקוח על טיפולם של קציני הרישוי בביטול רישיונות. משרד הפנים אינו עושה שימוש שיטתי באמצעי בקרה שנקבע לבדוק אם כל מי שמשרד הבריאות המליץ לבטל את רישיונו - רישיונו אכן בוטל.

לא נבחנה מחדש ולא עודכנה רשימת העילות למתן רישיון לארגון מורשה. גם רשימת הארגונים המורשים לא עודכנה, על אף שקיים חשש שרבים מהם אינם פעילים כלל. לא תמיד בודקים במשרד הפנים ובמשטרה אם יש עילה לאשר ארגון כארגון מורשה, ואין בודקים כלל אם העילה ממשיכה להתקיים במהלך תוקפו של הרישיון ובעת חידושו.

המשטרה אינה בודקת מפעם לפעם את מספר כלי ירייה המצויים ברשות כל אחד מהארגונים המורשים, ואינה מעדכנת את מספר כלי הירייה המאושרים בהתאם למידת השימוש בהם. היקף הפיקוח של מחלקת הרישוי ופקידי הרישוי על ארגונים מורשים ועל קיום תנאי הרישיון המיוחד הוא מצומצם.

חרף החשיבות שקובץ כלי הירייה יהיה מעודכן ואמין, פרטי כלי הירייה הרשומים בו אינם מאפשרים זיהוי מדויק של כלי הירייה, והמערכת הממוחשבת אינה ערוכה לקלוט את הנתונים המלאים. אין מעדכנים את קובץ כלי הירייה בנתונים על תפיסה או הפקדה של כלי ירייה של מי שרישיונו בוטל בהמלצת משרד הבריאות או המשטרה. הדיווח של המשטרה לפקידי הרישוי על כלי הירייה שנתפסו או שהופקדו מסיבה כלשהי אינו אמין ומידי.

לא שונה המבנה הארגוני של מערך רישוי כלי הירייה, על אף הקושי בתפקודם התקין של פקידי הרישוי במבנה הקיים.

לפי חוק כלי הירייה, התש"ט-1949, והתקנות שהותקנו על פיו, נשיאה והחזקה של כלי ירייה מותנים ברישיון. לפי חוק כלי הירייה, פקיד רישוי או מי שהוסמך לכך מטעם שר הפנים רשאי, לפי שיקול דעתו, לתת רישיון, לסרב לתיתו או לבטל רישיון תוך תקופת תוקפו לאדם, וכן למפעל, למשרד ממשלתי, ליישוב ולחברת שמירה (ארגון מורשה). לפי חוק כלי הירייה, מתן רישיון והחזקתו מותנים גם בהמלצת משטרת ישראל ומשרד הבריאות. בארגון מורשה ניתן רישיון מיוחד למי מטעמו (להלן - בעל הרישיון המיוחד), והוא רשאי להרשות בתעודת הרשאה לאנשים מתוך הארגון המורשה לשאת כלי ירייה בתנאים הקבועים בחוק כלי הירייה (מורשים). לפי תקנות כלי הירייה (תוקפם של רישיונות), התשנ"ב-1991, תוקף רישיון לאדם פרטי הוא

לחמש שנים, ליישוב מורשה לשלוש שנים ולשאר הארגונים המורשים לשנתיים. שר הפנים ממונה על ביצוע חוק כלי הירייה. שר הפנים אצל את סמכותו לביצוע החוק למנהל המינהל לשירותי חירום ותפקידים מיוחדים (להלן - המינהל). מנהל המינהל אחראי לקביעת עילות וקריטריונים (תבחינים) למתן רישיון כלי ירייה בהתייעצות עם המשטרה, משרד הבריאות ומשרד הביטחון, בהתאם למדיניות שנקבעה וליישומה. המחלקה לרישוי ופיקוח על כלי ירייה שבמינהל (להלן - מחלקת הרישוי) אחראית, בין היתר, להפעלת מערך רישוי כלי הירייה באמצעות פקידי רישוי, המצויים ב-16 לשכות אזוריות (לרבות קצינת הרישוי בצה"ל) של משרד הפנים (להלן - המשרד).

לפי נתוני המשרד היו במועד הביקורת, דצמבר 1997, כ-315,000 בעלי רישיון לכלי ירייה, כ-1,150 ארגונים מורשים וכ-87,000 מורשים מטעם בעל רישיון מיוחד לשאת כלי ירייה.

המשרד קבע מדיניות רישוי מרסנת ומגבילה, לפיה מתן רישיון לכלי ירייה מותנה בקיומה של עילה. בבסיס מדיניות הרישוי המגבילה נמצאת ההנחה, כי המשטרה וצה"ל הם הגופים האחראים לביטחון. לכן מן הראוי לתת רישיון רק למי שמצויים בסיכון גבוה להגנתם העצמית או למי שרצוי שיחזיקו כלי ירייה לצורכי ביטחון פנים, והם מוכשרים לשאת ולהשתמש בכלי הירייה באופן מיומן שלא יהווה סכנה לכלל הציבור. לצורך יישום המדיניות המגבילה קבע מנהל המינהל רשימת עילות וקריטריונים (תבחינים) למתן רישיון לכלי ירייה ופרסם אותם לציבור.

בספטמבר 1992 מינה שר הפנים, על דעת שר המשפטים ושר המשטרה, ועדה לבחינת מדיניות רישוי של כלי ירייה. ליו"ר הוועדה מונה נציג שר הפנים, והשתתפו בה נציגים ממשרד המשפטים, המשטרה, הבריאות והביטחון (להלן - ועדת כהן). באוגוסט 1993 הגישה ועדת כהן לשר הפנים דוח שכלל ממצאים והמלצות בנושאים האלה: מדיניות הרישוי, קריטריונים, ניהול ובקרה, ארגון, מידע ומחשוב. שר הפנים אימץ את מסקנות הוועדה והמלצותיה.

בחודשים מארס-דצמבר 1997, לסירוגין, בדק משרד מבקר המדינה את אכיפת הוראות חוק כלי הירייה ואת יישום מדיניות המשרד בדבר רישוי כלי ירייה. נבדקו הנושאים האלה: יישום מדיניות הרישוי וקביעת העילות והקריטריונים למתן כלי ירייה; הליך רישוי כלי הירייה; הליך חידוש הרישיון וביטולו; הטיפול בתפיסת כלי הירייה המוחזקים שלא כדין; המערכת הארגונית ומערכת הפיקוח על קיום תנאי הרישיון. כמו כן נבדק רישוי כלי ירייה של מתנדבי המשמר האזרחי, של מלווי טיולים ושל מוסדות חינוך.

הבדיקה נעשתה במחלקת הרישוי ובשלוש לשכות רישוי: אריאל, רחובות ותל אביב-יפו, וכן במחלקת המיכון של המשרד. בדיקות השלמה נערכו במשטרה - במטה הארצי (להלן - מטא"ר) אצל קצין רישוי נשק במדור סיור ואצל קציני הרישוי במרחב אילון ודן, במחלקה לעיבוד נתונים אוטומטי (להלן - מענ"א) ובמדור מבצעים באגף מבצעים (אג"מ), וכן במשרד הבריאות - במחלקה למידע והערכה בשירותי בריאות הנפש.

מדיניות הרישוי וקביעת עילות וקריטריונים

1. כאמור, המשרד קבע מדיניות מגבילה ומרסנת של רישוי כלי ירייה, לפיה מתן רישיון לכלי ירייה תלוי בקיומה של עילה. על כך המליצה גם ועדת כהן שסברה, כי לנוכח פיגועי מחבלים, הימצאותו של כלי ירייה בידי "אדם הגון ומתאים" יש בו כדי לסייע בידי הגורמים המופקדים על ביטחון פנים. הוועדה המליצה לעדכן ולפרסם עילות וקריטריונים למתן רישיון לכלי ירייה לאנשים פרטיים ולארגון מורשה, ולקבוע שמנהל המינהל, בשיתוף ועדה מייעצת קבועה שליטתו, יהיו הגוף לאישור העילות והקריטריונים, שייבחנו מפעם לפעם בידי המשרד, המשטרה, משרד

הבריאות וצה"ל. ועדת כהן המליצה לקבוע שהזכאים יהיו מאחת העילות האלה: עיסוק, מקום מגורים, רקע ביטחוני ומיוחדים, ופירטה את הקריטריונים בכל אחת מהעילות.

באוקטובר 1995 פרסמה מחלקת הרישוי לציבור רשימת עילות וקריטריונים למתן רישיון לכלי ירייה, שגובשו בעבודת מטה שריכז מנהל המינהל, בהתייעצות עם הגורמים הנוגעים לנושא. העילות והקריטריונים שנקבעו ביטאו את המדיניות המגבילה שאותה קבע המשרד והם דומים בעיקרם לאלה שעליהם המליצה ועדת כהן. בין היתר, נקבע, כי בעילה של "בעל עבר ביטחוני" יהיה זכאי לרישיון לכלי ירייה משוחרר צה"ל, בדרגת סגן אלוף ומעלה.

באוקטובר 1996, כשנה לאחר פרסום העילות והקריטריונים, אישר שר הפנים להכין רשימת קריטריונים מעודכנת, בין היתר - בעקבות בקשה של צה"ל לאפשר לפורשיו בכל הדרגות להמשיך ולהחזיק ברישיון לכלי ירייה. ההצעה כללה, בין היתר, שינוי הקריטריונים הנוגעים לעילה של "בעל עבר ביטחוני" - הורדת דרגת המינימום של משוחררי צה"ל, והמקבילים להם במשטרה ובשירות בתי הסוהר (שב"ס), במסגרת העילה של "בעלי עבר ביטחוני", מדרגת סגן אלוף לדרגת סגן, וכן הוספת משוחררי צה"ל יוצאי יחידות מובחרות ששירתו בתפקידי לוחם.

ביום 4.11.96 הוגשה לבג"ץ¹ עתירה לצו המורה לשר הפנים לנמק את החלטתו לשינוי ולהקלה ניכרת בקריטריונים לקבלת רישיונות לכלי ירייה, וליתן צו ביניים המורה לשר לא להפעיל קריטריונים חדשים עד הכרעת בג"ץ בבקשה לגופה. במועד הגשת העתירה נתן בג"ץ צו ביניים, המורה לשר הפנים או מי מטעמו, להימנע מלהפעיל קריטריונים חדשים, עד למתן החלטה בעתירה. ב-12.11.97 הודיעה פרקליטות המדינה לבג"ץ, מטעם המשיבים², כי העתירה הוגשה טרם שהוכנו קריטריונים חדשים, וממילא טרם נכנסו לתוקף. כן הודיעה פרקליטות המדינה, כי שר הפנים מקיים התייעצות בנושא הקריטריונים עם גורמים נוספים.

לדעת משרד מבקר המדינה, שינוי הקריטריונים - הורדת הדרגה לעניין העילה של "בעלי עבר ביטחוני" - אינו תואם את המדיניות המרסנת והמגבילה של מתן רישיון שקבע המשרד.

2. כאמור, בעילות ובקריטריונים שבתוקף, שפורסמו באוקטובר 1995, נקבעה עילה של "בעלי עבר ביטחוני", ובהם משוחרר צה"ל לאחר 20 שנות שירות קבע לפחות או משוחרר צה"ל בדרגת סגן אלוף ומעלה, שעדיין משרת במילואים בתפקיד מפקד גדוד (מג"ד) או בתפקיד מטה מקביל. כמו כן נקבעה עילה של "עיסוק" ובמסגרתה זכאים לרישיון לכלי ירייה אנשי צבא - קצונת חובה וקצונת קבע בכל הדרגות. שר הפנים אצל את הסמכות, על פי חוק כלי הירייה, למתן רישיון לחיילים -- לצה"ל. בפועל, הרישוי מתבצע בידי קצינת רישוי בצה"ל בהתאם לקריטריונים של המשרד. ברישיון הניתן לאנשי צבא, במסגרת העילה של "עיסוק", מצוין, כי הרישיון בתוקף עד המועד הנקוב ברישיון או כל עוד בעל הרישיון משרת בשירות סדיר או קבע, דהיינו כל עוד מתקיימת העילה, שבגינה ניתן הרישיון. כן מצוין ברישיון, לידיעת בעליו, כי עם שחרורו משירות סדיר בצה"ל עליו לפנות מיד אל פקיד הרישוי במשרד לשם החלפת הרישיון.

הועלה, כי איש צבא, שקיבל רישיון לכלי ירייה, במסגרת העילה של "עיסוק" ומשתחרר מצה"ל - פקיד הרישוי החליף את רישיונו ברישיון אזרחי, גם אחרי פרסום הקריטריונים, באוקטובר 1995 וגם אחרי מתן צו הביניים האמור בנובמבר 1996, בלי לבדוק אם בעל הרישיון זכאי לו במסגרת העילות האחרות, לרבות העילה של "בעל עבר ביטחוני", דהיינו מספר שנות שירות או

¹ בג"ץ 7808/96 ח"כ אברהם פורז נ' שר הפנים, אליהו סויסה ואח'.

² שר הפנים והיועץ המשפטי לממשלה.

דרגת פרישה. כך למשל, מבין כ-2,000 בעלי רישיון כאמור שהשתחררו מצה"ל אחרי ינואר 1996, רק כ-20 עמדו בעילה של "בעל עבר ביטחוני". עוד הועלה, כי מי שקיבלו רישיון כאמור ולא התייצבו אצל פקיד הרישוי לאחר השחרור, שהם כרבע מאוכלוסייה זאת, מחזיקים בכלי הירייה שלא כדין, כיוון שתוקף רישיונם פקיד הרישוי לא הורו להם להפקיד את כלי הירייה במשטרה כנדרש.

לדעת משרד מבקר המדינה, החלפה אוטומטית של רישיון צבאי באזרחי אינה תואמת את הקריטריונים שפורסמו באוקטובר 1995. יתר על כן, יש בכך משום הפרה של צו הביניים שנתן בג"ץ, כשהורה למשרד שלא להפעיל קריטריונים חדשים, שהרי אחד מהקריטריונים החדשים שהוצעו היה הרחבת העילה של "בעל עבר ביטחוני" ובצו הביניים נאסרה הפעלת קריטריון מורחב זה.

בתשובתו למשרד מבקר המדינה הסביר המשרד, כי אין מבטלים רישיונות לכלי ירייה של מי שהשתחררו מצה"ל, אף אם העילה בגינה קיבלו אותו פגה, וזאת - עד להכרעת בג"ץ בסוגיה של הרחבת הקריטריונים.

לדעת משרד מבקר המדינה, המתנה להכרעה של בג"ץ בסוגיה של הרחבת הקריטריונים אינה מצדיקה הפרה של צו הביניים של בג"ץ. החלפת רישיון צבאי באזרחי כאמור נעשית גם שלא בהתאם לקריטריונים שבתוקף, שפורסמו באוקטובר 1995.

משרד הבריאות

לפי סעיף 11א לחוק כלי הירייה חלה חובה על רופא או פסיכולוג, המטפל באדם והוא סבור כי אם האדם יחזיק או שכבר מחזיק כלי ירייה יהיה בכך משום סכנה, לדווח למנכ"ל משרד הבריאות (להלן - הודעות מטפל). לפי סעיף 11ב לחוק כלי הירייה על פקיד הרישוי להעביר למנכ"ל משרד הבריאות כל בקשה לרישיון לכלי ירייה, וכן פרטים לגבי מי שכבר ניתן לו רישיון לכלי ירייה. מצא מנכ"ל משרד הבריאות, כי מבקש הרישיון או בעל הרישיון אושפז עקב מחלת נפש או חשש למחלת נפש או נמסרה לגביו הודעת מטפל, יודיע זאת לפקיד הרישוי.

יצוין, שלפי חוק שירות ביטחון [נוסח משולב] התשמ"ו-1986, "שר הביטחון רשאי, בתקנות, לחייב בני אדם מסוגים שנקבעו בהן למסור לפוקד לפי דרישתו פרטים שנקבעו בתקנות, ככל שהם ידועים להם, בנוגע לאדם המיועד לשירות ביטחון או שהוא יוצא צבא שנמצא כשר לשירות, או בנוגע לסוג בני אדם כאמור". בניגוד לחוק כלי הירייה, הוראה זו אינה מטילה חובה על רופא או פסיכולוג לדווח ביוזמתו לפוקד על מיועדים לשירות ביטחון ועל חיילי מילואים שיש סכנה שישאו כלי ירייה, ואף אינה מתירה להם לעשות זאת ביוזמתם בלי שהדבר ייחשב להפרת חיסיון. חובה כזו קיימת רק בעקבות פנייה של פוקד.

לדעת מבקר המדינה, מן הראוי לבחון את האפשרות לקדם יוזמת חקיקה שתחייב רופאים או פסיכולוגים לדווח לצה"ל או למשרד הבריאות על מי שיש סכנה שישא כלי ירייה בדומה לקבוע בחוק כלי הירייה. בכך תובטח סימטריה בחובה לדווח על מסוכנות לשאת כלי ירייה בין מי שזכאי לשאת כלי ירייה מכוח חוק כלי הירייה לבין מי שזכאי לשאת כלי ירייה במסגרת שירות בצה"ל.

"חוזר מנכ"ל" של משרד הבריאות מ-1992 הבהיר, כי חובת הדיווח באמצעות הודעת מטפל למנכ"ל משרד הבריאות, לפי חוק כלי הירייה, היא על כל ליקוי, גופני או נפשי, שיכול להשפיע על היכולת להחזיק כלי ירייה. "בחוזר מנכ"ל" משרד הבריאות מ-1996 נקבע, כי חלה גם חובה על עובדים נוספים, שאינם רופאים או פסיכולוגים, המועסקים במערכת בריאות, כגון

עובדים סוציאליים, אחיות ומדריכי תעסוקה, שהובא לידיעתם מידע מהסוג המתואר לעיל, להעבירו לרופא או פסיכולוג כדי שזה יפעל לפי החוק.

משרד הבריאות מנהל רישום מרוכז על חולים שהיו מאושפזים בבתי חולים פסיכיאטריים או במחלקות פסיכיאטריות בבתי חולים כלליים (להלן - קובץ מאושפזים). כן מנהל משרד הבריאות קובץ הודעות רופא או פסיכולוג כאמור לעיל. לפי נתוני משרד הבריאות מיום 14.9.97, בשנים 1993-1997 הוא מצא 1,070 איש כבלתי כשירים לשאת כלי ירייה; - 911 בשל אשפוז עקב מחלת נפש, ו-159 - בעקבות הודעות מטפל.

הועלה, כי הודעות המטפל מתקבלות במשרד הבריאות כמעט אך ורק מגורמי בריאות נפש, ורובן נוגעות למי שכבר דווח עליהם לקובץ המאושפזים. בקובץ הודעות המטפל כמעט אין הודעות מרופאים, שאינם פסיכיאטרים או פסיכולוגים, על בעיות רפואיות או התנהגותיות.³ אין גם הודעות על גורמי סיכון בגין שימוש בסמים או באלכוהול של מחזיק כלי ירייה שלא אושפזו.⁴ עוד הועלה, שלא יושמה ההמלצה של ועדת כהן לרכז מידע, הנוגע גם לבעיות פיזיולוגיות והתנהגותיות שאינן מביאות לידי אשפוז, בטופס בדיקה, שיוגש בידי רופא משפחה או רופא מומחה, בצמוד לטופס בקשת הרישיון.

יצוין, כי ועדה לבדיקת נוהל רישוי כלי ירייה, שמונתה במשרד הבריאות בסוף 1992, קבעה, כי ההליך הקבוע בחוק כלי הירייה אינו מאפשר איתור של האוכלוסייה הבלתי כשירה לשאת כלי ירייה. הוועדה נוכחה, כי רק לעתים נדירות מדווחים מטפלים על סיכון פוטנציאלי של מטופלים, וכי חובת הדיווח הוא גזירה שאין ציבור המטפלים יכול לעמוד בה, מסיבות מעשיות ואתיות. הוועדה המליצה להקים מנגנון מקצועי ייחודי, אשר יעסוק בהליך קביעת הכשירות לנשיאת כלי ירייה בדומה למכון הרפואי לבטיחות בדרכים. גם ועדת כהן המליצה להקים מכון רפואי לרישוי כלי ירייה.

משרד הבריאות התנגד להקמת מכון רפואי לרישוי כלי ירייה, עם זאת מינה מנכ"ל משרד הבריאות ועדה שתמליץ על כלי מסייע לפקדי הרישוי לניבוי מסוכנות. ביולי 1995, קבעה הוועדה במסקנותיה, שבהליך הנהוג "אין כל בדיקה של מסוכנותו של האדם, ואין הערכה לסיכון הנובע ממחלת נפש שלא אותרה עד כה, או מהפרעה, או מהתנהגות לא רציונלית או בלתי ניתנת לחיזוי (פרט למקרים המופיעים ברישומי משרד הבריאות)"; היא המליצה לבנות מכשיר שיסייע לפקיד הרישוי שלא לתת רישיון לכלי ירייה או לבטל אותו למי שעלול להשתמש בנשק לרעה.

בתשובתו למשרד מבקר המדינה הסביר משרד הבריאות, כי המלצת ועדת כהן בדבר הקמת מכון רפואי לרישוי כלי ירייה אינה ניתנת ליישום בהעדר פתרון תקציבי להקמתו. עוד הסביר משרד הבריאות, לעניין כלי מסייע לניבוי מסוכנות לפקדי הרישוי, שלדעת ראש שירותי בריאות הנפש אין ליתן כלים טיפוליים לאיתור מסוכנות לגורמים שאינם רפואיים מטפלים. משרד הבריאות הודיע, כי הסתיימה הכנת טופס "שאלון לכשירות אחזקת כלי ירייה", הכולל הצהרת בריאות של המבקש (לרבות בעיות נפשיות) והצהרת הרופא שבדק את כשירותו הרפואית. הטופס אמור להיות מצורף לבקשה לרישיון. להערכת משרד הבריאות, הצהרת בריאות והצהרת רופא בודק יתנו פתרון מספק, זמין ונגיש, ללא מנגנון יקר ומסורבל, לאיתור האוכלוסייה הבלתי כשירה לשאת כלי ירייה.

³ ראה בדוח שנתי 40, עמ' 250.

⁴ ראה בדוח שנתי 44, עמ' 542.

לדעת משרד מבקר המדינה, אין להסתפק בהצהרת בריאות של המבקש והצהרת רופא לצורך הערכת סיכון להחזיק כלי ירייה. על משרד הבריאות לפעול לאכיפת הוראות חוק כלי הירייה בקרב כל הגורמים המטפלים, כדי שאלה יעבירו אליו הודעות לגבי כל המטופלים שהם סבורים שיש משום סכנה שיחזיקו כלי ירייה. אשר לטענה שסיבות אתיות עומדות ביסוד הגישה של אי-דיווח, הרי לדעת מבקר המדינה, לא זו בלבד ששיקולים אתיים אינם יכולים להצדיק אי-דיווח אלא שהם עצמם מחייבים זאת, כדי שמי שיש סכנה שישא כלי ירייה לא יפגע בעצמו או באחרים.

משרד העבודה והרווחה

בידי עובדי הרווחה (עובדים סוציאליים ומטפלים אחרים) מצוי מידע רב על אנשים שיש בהם סיכון לעצמם או לסביבתם, וקיים לגביהם סיכון לתת או להחזיק כלי ירייה. ועדת כהן עמדה על כך והעירה, שככלל מערכת רישוי כלי ירייה אינה נעזרת במידע המצוי במשרד העבודה והרווחה. ועדת כהן המליצה שמידע על אנשים שלגביהם יש סיכוי שיחזיקו כלי ירייה יועבר למשרד הבריאות באמצעות הודעות מטפל, בדרך הקבועה בסעיף 11א לחוק כלי הירייה. לשם כך קבעה ועדת כהן, כי משרד העבודה והרווחה יבחן בדחיפות קריטריונים אשר יהיו אמצעי בידי עובדיו לאתר אנשים שהם "בגדר קבוצת מסוכנות" שיש לדווח עליהם.

בתשובתו למשרד מבקר המדינה הודיע משרד העבודה והרווחה, כי יש אצלו גישות שונות לעניין חובת הדיווח, וכי בעקבות פניית משרד מבקר המדינה מינה מנכ"ל משרד העבודה והרווחה ב-11.12.97 ועדת בדיקה לעניין זה.

צה"ל

לפי סעיף 11(ג) לחוק כלי הירייה, לצורך הודעה לפקיד הרישוי, רשאי מנכ"ל משרד הבריאות להשתמש בידעיות על טיפול בחולי נפש במשרד הבריאות או במערכת הביטחון על שלוחותיה, וכל הוראה בדיון האוסרת מסירת ידיעה על חולה נפש לא תחול על מסירת ידיעה לפי סעיף זה. החובה לפי סעיף 11א לחוק כלי הירייה להודיע על סיכון להחזיק כלי ירייה חלה גם על רופאים ופסיכולוגים.

בצה"ל יש מידע ממוכן בתחום הרפואי, כולל נפשי, אשר אינו מועבר למשרד הבריאות. כבר ב-1995 נדון הצורך לרכז במשרד הבריאות מידע רפואי מצה"ל הנוגע לרישוי כלי ירייה, ובאוגוסט 1996 נדונה הצעה מפורטת להעביר מידע רפואי ממערכת הביטחון, באמצעות משרד הבריאות, למשרד. הועלה, כי עד סיום הביקורת לא הועבר כל המידע הרפואי הרלוונטי מצה"ל למשרד הבריאות. עוד הועלה, כי רק ב-1996 הוחל להעביר למשרד הבריאות הודעות מטפל מרופאים ומפסיכולוגים צבאיים על חיילים.

בתשובתו למשרד מבקר המדינה הודיע צה"ל, כי בחיל הרפואה מסתיימת כתיבת הוראה לרופאים ולקציני בריאות נפש, בדבר חובת הדיווח למשרד הבריאות על הפסולים להחזיק כלי ירייה, כמתחייב מסעיפים 11א ו-11ב לחוק כלי הירייה.

משטרת ישראל

כאמור, לפי חוק כלי הירייה, מתן רישיון לכלי ירייה מותנה בהמלצת המשטרה. הרואה עצמו נפגע מהחלטת המשטרה רשאי להגיש עליה ערר בכתב. נוהל המשטרה בנושא רישוי כלי ירייה

קובע, בין היתר, קריטריונים, שעל פיהם תמליץ המשטרה בפני המשרד לאשר או לדחות בקשה לרישיון לכלי ירייה. על פי הנוהל, בקשות לרישיון נבדקות במשטרה בכמה היבטים, ובהם - מהימנות מבקש הרישיון - עבר נקי או פלילי, נתוני מודיעין, קיום תנאים למתן רישיון למפעל ראוי (ראה להלן), וקיומם של סידורי ביטחון לאחסנת הנשק ומיגונו בארגונים מורשים.

לפי נוהל המשטרה בקשות לרישיון לכלי ירייה מתקבלות במשטרה מהמשרד. הן נבדקות במענ"א במישור הפלילי ובמישור המודיעיני, על פי אמות מידה של סוג העבירה ואמות מידה נוספות. כלל העבירות הן משלוש קבוצות: עבירות שהרשעה בהן ככלל מונעת מתן המלצת המשטרה; עבירות שהרשעה בהן ככלל אינה מונעת מתן המלצת המשטרה; ועבירות שהרשעה בהן צריכה להישקל על רקע נסיבותיו של כל מקרה לגופו כדי להחליט אם היא מהווה עילה לדחות את הבקשה. לצורך הבדיקה כאמור אפשר לעיין גם בתיקי חקירה תלויים ועומדים.

1. בטופס הבקשה לרישיון לכלי ירייה חותם מגיש הבקשה על ויתור על סודיות רפואית ועל מתן הסכמה לכך שיעשה לגביו שימוש במידע המצוי במרשם הפלילי. בעת בדיקת הבקשה במשטרה נעשה שימוש, נוסף למידע המצוי במרשם הפלילי, גם במידע המצוי ברישומים משטרתיים שהמשטרה מנהלת לצרכיה, לרבות מידע מודיעיני.

לדעת משרד מבקר המדינה, מן הראוי ליידע את מבקש הרישיון על היקף המידע המשמש את המשטרה בגיבוש המלצתה ולהחתים אותו על הסכמה לכך כתנאי למתן הרישיון.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה הודיעה המשטרה, כי לא תתנגד שבטופס הבקשה של המשרד לרישיון לכלי ירייה יובא לידיעת המבקש, שבתהליך הבדיקה ייעשה שימוש בכל המידע המצוי במשטרה, ולא רק בזה הכלול במרשם הפלילי.

2. מרבית הבקשות - כ-47,000, שהן כ-85% מכלל הבקשות המוגשות בשנה - שלגביהן ברור שאין למשטרה התנגדות למתן הרישיון או שברור כי דין הבקשות להידחות, נבדקות ומוחזרות למשרד. יתר הבקשות שההכרעה אם לקבל את הבקשה או לדחותה כרוכה בשקילת עבירות שהרשעה בהן כשלעצמה אינה עילה לדחייה ומתעורר ספק לכאן או לכאן, אם במישור הפלילי ואם במישור המודיעיני, מועברות לבדיקה פרטנית. אם הספק הוא במישור הפלילי, מועברת הבקשה לקצין רישוי נשק שבמדור סיוור במטא"ר; ואם במישור המודיעיני - מועברת הבקשה ליחידת המודיעין במרחב. רובן המכריע של הבקשות שמועברות לבדיקה פרטנית הן בשל ספק במישור הפלילי.

הועלה, שככלל, קצין רישוי הנשק במטא"ר, שלבדיקתו מועברות בקשות שיש לגביהן ספק במישור הפלילי, אינו עורך בדיקה פרטנית, ודוחה על אתר וללא בדיקה את כל הבקשות האמורות. אם מי שנפגע מהחלטת המשטרה מגיש ערר על החלטת הדחייה רק אז נערכת בעניינו בדיקה פרטנית ומופעל שיקול דעת. בדרך זו גדל מעשית מספר העבירות שהחשד או ההרשעה בהם, כשלעצמם, מונעים המלצת משטרה.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה הסבירה המשטרה, כי בבדיקת הבקשות שיש לגביהן ספק במישור הפלילי מסתמכים על מידע ממוחשב בלבד, ובהחלטה ניתן משקל רב יותר לעצם ביצוע העבירה במכלול השיקולים. עוד הסבירה המשטרה, שבהיקף כוח האדם הקיים, יש איזון בין סבירות הבדיקה לבין הצורך לתת פתרון מהיר ככל האפשר.

לדעת משרד מבקר המדינה, יש לקיים את הדרך הקבועה בנוהל המשטרה בעת גיבוש דעתה של המשטרה אם להמליץ על מתן רישיון. בנוהל המשטרה נקבעה קבוצת עבירות, לא חמורות שעצם ביצוען - בין שהחשוד הורשע בדין ובין שתיק החקירה עודנו תלוי ועומד - אינו מהווה את

השיקול העיקרי להימנעות מהמלצה להעניק את הרישיון. לגבי קבוצת עבירות אלה פורטו השיקולים שיש לשקול בעת גיבוש ההמלצה ואופן ביצועה, והנוהל מבטא את האיזון הראוי בין היקף הבדיקה לבין פרק הזמן הדרוש לביצועה. הנוהל נועד להבטיח שכאשר מבקש הרישיון חשוד או מורשע בעבירות לא חמורות, בקשתו לרישיון לא תידחה על הסף, אלא יובאו בחשבון שיקולים נוספים העשויים, לעתים, להוביל למתן המלצה. זה הנוהל הקיים ועל המשטרה ליישמו כלשונו, ואם סבורה היא שיש טעמים המחייבים לשנותו, יש לדון בשיקולים אלה ולהחליט. אולם, כאמור, כל עוד לא קרה כן, יש לפעול על פי הנוהל הקיים.

3. מבדיקת העררים במטא"ר עולה, כי בתיקי הערר אין מפרטים את הנימוקים לאישור או לדחייה, ואין מפרטים את השיקולים שהובאו בחשבון לצורך גיבוש ההמלצה. פירוט כזה דרוש, בין היתר - כדי להסתייע בו במקרים אחרים וכך ליצור ולשמור על אחידות השיקולים בעת הדיון בבקשות דומות.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה הודיעה המשטרה, כי בטופס ההחלטה יירשם בפירוט הנימוק לאישור או לסירוב.

4. את ההודעה על ההחלטה בערר שולחת המשטרה ישירות למבקש הרישיון. בהודעה מציינים את קיומו של רישום פלילי או רישום משטרה, וכן קיומו של חומר חסוי שלא ניתן לפרטו. ההודעה כוללת מידע רגיש בדבר רישומים פליליים או משטריים, ובאופן העברתה טמון חשש לפגיעה בצנעת הפרט. מן הראוי לשקול להעביר את ההודעה לפקיד הרישוי, והוא יזמן אליו את הפונה - בדומה לפרוצדורה הנהוגה לגבי הודעות על המלצות של משרד הבריאות.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה הודיעה המשטרה, כי אכן לנוכח הרגישות לצנעת הפרט ראוי להעביר את ההודעה למבקש הרישיון באמצעות פקיד הרישוי או בדואר רשום.

הליך הרישוי של כלי ירייה

רישוי כלי ירייה פרטיים

1. כאמור, לפי חוק כלי הירייה, פקידי רישוי רשאים, לפי שיקול דעתם, בין היתר, לתת רישיון או לסרב לתיתו, להטיל תנאים והגבלות על רישיון שניתן, לבטל רישיון תוך תקופת תוקפו ולדרוש שמבקש הרישיון ייבדק אצל רופא, שקבע מנכ"ל משרד הבריאות לבדיקת בריאותו; תוצאות הבדיקות יועברו לפקיד הרישוי.

לפי נוהלי מחלקת הרישוי, המבקש רישיון פרטי לשאת ולהחזיק כלי ירייה צריך לפנות אישית לפקיד רישוי באזור מגוריו, לצרף לבקשה אישורים המעידים על התאמתו לקריטריונים, לקיים ראיון אישי ולחתום על טופס ויתור על סודיות רפואית ועל הסכמה לעשות שימוש במידע שבמרשם הפלילי. כל הבקשות נקלטות במערכת המחשוב של המשרד. פרטיהם של המבקשים, שעומדים בקריטריונים של המשרד, מועברים למשטרה ולמשרד הבריאות לקבלת המלצותיהם. לאחר קבלת המלצות המשטרה ומשרד הבריאות מופנה המבקש לעשות הכשרה במטווח, ולהגיש אישור על ההכשרה ומסמכים המעידים על פרטי כלי הירייה שרכש.

2. הועלה, שפקידי הרישוי בלשכות שנבדקו אינם עורכים ראיון אישי למבקש רישיון לכלי ירייה. בכך מסוכלת המטרה העיקרית, של המפגש הבלתי אמצעי, של המבקש עם פקיד הרישוי. ככלל, פקידי הרישוי בודקים רק עמידה בעילות ובקריטריונים לפי המסמכים המצורפים לבקשה.

בתשובה למשרד מבקר המדינה הודיע המשרד, כי בעקבות ממצאי הביקורת, הוציאה מחלקת הרישוי הנחיות ריענון לפקידי הרישוי בדבר הצורך בקיום ראיון אישי.

לדעת משרד מבקר המדינה, מן הראוי שההנחיות האמורות יגדירו את מטרות הראיון האישי וינוסח שאלון שיסייע לפקיד הרישוי לבדוק, בין היתר, את מהימנות המבקש ואת אמינות טענתו לעמידה בעילות ובקריטריונים. בכך יהיה בידי פקיד הרישוי אמצעי להפעיל את שיקול דעתו בבדיקת הבקשה לרישיון.

עוד הועלה, כי בהחלטות של ועדות ערר במינהל, שדנו בעררים על החלטות פקיד רישוי לפי סעיף 12(ג)1 עוד חוק כלי הירייה, לא נמצאה הנמקה במקרים שהועדה אישרה את הבקשה ושינתה את החלטת פקיד הרישוי, ואין לדעת את סיבת האישורים. אם הערר נדחה, סומכת ועדת הערר בדרך כלל על הנמקותיו של פקיד הרישוי. בעקבות הביקורת, החלה הוועדה לנמק את החלטותיה.

3. כאמור, לפי חוק כלי הירייה, פקיד רישוי רשאי לדרוש שמבקש רישיון ייבדק אצל רופא שקבע מנכ"ל משרד הבריאות, לבדיקת בריאותו; תוצאות הבדיקה יועברו לפקיד הרישוי. הועלה, שמשרד הבריאות מינה רק רופאים פסיכיאטרים בודקים לצורך עניין זה. זאת אף שעוד בפברואר 1996 התריע מנהל מחלקת הרישוי בפני משרד הבריאות על כך, שבעלי רישיון הסובלים מבעיות רפואיות אחרות, כגון: נכים או עיוורים, מופנים גם הם לבדיקה אצל פסיכיאטר, ועמד על הצורך לפתור עניין זה. כאמור, הועלה, שגם לא יושמו המלצות ועדת כהן לעניין צירוף אישור רפואי בדבר מחלות גופניות ונפשיות ובדבר בדיקת ראייה

בעקבות הביקורת הודיע משרד הבריאות למשרד מבקר המדינה, כי מנכ"ל משרד הבריאות הסמיך רופאים בודקים לצורך בדיקת הכשירות הבריאותית של מבקשי רישיון המופנים בידי פקיד הרישוי, וכי הסתיימה הכנתו של טופס "בדיקה רפואית", שיוגש בצמוד לבקשה לרישיון לכלי ירייה.

4. כאמור, הליך העברת מידע רפואי המצוי במערכת הביטחון קבוע בחוק כלי הירייה, ולפיו מידע כזה יועבר משרד הביטחון למשרד באמצעות משרד הבריאות. בפועל אין נוהגים כך, והמידע מועבר לידי פקידי רישוי באופן שאינו תואם את הוראות החוק. פקידי רישוי המקבלים את הסכמתם של מבקשי רישיון ששירתו בצה"ל, או כאלה שקיבלו פטור משירות חובה, פונים למשרד הביטחון לקבל מידע רפואי המצוי עליהם בצה"ל. לגבי מורשים לשאת כלי ירייה מכוח תעודת הרשאה לא נבדק כלל מידע כזה.

בתשובתו למשרד מבקר המדינה הודיע צה"ל, כאמור, כי מסתיימת כתיבת הוראות בדבר דיווח למשרד הבריאות בהתאם לחוק.

5. כאמור, הליך הרישוי מותנה, בין היתר, בהמלצת המשטרה. תשובות המשטרה במקרים שבהם נדרשת בדיקה פרטנית, שהם כ-15% מכלל הבקשות, מועברות למשרד מפעם לפעם עם סיום הטיפול בבקשה, באופן לא ממוחשב. הועלה, כי מאז ינואר 1997 אין מזינים תשובות אלה ל"קובץ כלי הירייה" שבמשרד, ולעתים מתעכב מתן התשובה חודשים ארוכים. יתרה מזאת, יש מקרים שהמבקשים חוזרים ופונים לפקיד הרישוי, וזה מעביר את בקשתם שוב למשטרה, בלי לבדוק, וממילא בלי לדעת על הבקשה הקודמת ועל ההמלצה של המשטרה אם ניתנה.

רישוי ארגון מורשה

1. חוק כלי הירייה (סעיפים 9, 10, 10א) קבע הליך רישוי מיוחד לארגון מורשה - יישובים, משרדי ממשלה ומפעלים - להגנת הנפש והרכוש שלהם. לפי סעיף 10 לחוק כלי הירייה, רשאי פקיד רישוי לתת לבעל "מפעל ראוי" או למנהלו או למי שהוסמך להיות אחראי לביטחון

במפעל, רישיון מיוחד להחזקת כלי ירייה למטרות המפורטות לעיל. "מפעל ראוי" הוא מפעל או מוסד שאישר שר הפנים, על פי המלצת שר הביטחון. שר הביטחון אצל את סמכותו לעניין זה למשטרה. לפי סעיף 10ג לחוק כלי הירייה, רשאי פקיד רישוי לתת לבעל רישיון, לפי סעיף 18(א) לחוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה, התשל"ב-1972 (להלן - חוק חוקרים פרטיים), רישיון מיוחד להחזקת כלי ירייה בתנאים שייקבעו ברישיון המיוחד, לשימוש המועסקים בשירותי השמירה שלו על פי סעיף 19 לאותו חוק, במסגרת עיסוקם כאמור. לפי נתוני המשרד ממאי 1997 היו במועד הביקורת כ-1,150 ארגונים מורשים, מהם כ-420 מפעלים ראויים, כ-270 חברות שמירה, כ-380 יישובים וכ-80 משרדי ממשלה ומוסדות שונים⁵.

ארגון מורשה, לרבות מפעל ראוי, הוא אמצעי לשליטה מרוכזת על כלי ירייה רבים המצויים בידי גורם מרכזי. ועדת כהן מצאה שמבין כ-1,330 ארגונים מורשים - כ-550 לא היו פעילים בעיסוק שלמענו אושרו, או שלא היו פעילים כלל, ושקצתם אושרו ככאלה בלא שהיתה לכך עילה. הוועדה המליצה לבחון מחדש את רשימת העילות לאישור מפעל ראוי, ולברוק למי מהם יש עילה לאישור כאמור. עוד המליצה ועדת כהן, לבטל מיד את כל הארגונים המורשים אשר אינם פעילים ככאלה משך למעלה מחצי שנה, ולקבוע בנוהל, כי ארגון מורשה אשר אינו מחזיק בפועל כלי ירייה מעל חצי שנה יתבטל כארגון מורשה לכלי ירייה.

הועלה, כי עד מועד סיום הביקורת, דצמבר 1997, לא נבחנו מחדש ולא עודכנה רשימת העילות להכרה במפעל כמפעל ראוי. גם לא נבדק למי מהם יש עילה לאישור, ומי מהם אינו פעיל ויש לבטלו.

בתשובתו למשרד מבקר המדינה מסר המשרד, כי נושא סיכום העילות להכרה בקיומו של ארגון מורשה ומפעל ראוי מצוי בעבודת מטה עם משטרת ישראל.

2. כאמור, מפעל ראוי הוא מפעל או מוסד ששר הפנים אישר כמפעל ראוי, על פי המלצת המשטרה. לפי נוהלי מחלקת הרישוי ולפי נוהל המשטרה, "המשטרה בבואה לגבש המלצתה בדבר הבקשה שהועברה אליה למתן רישיון למפעל ראוי, תבחן גם את הצורך המבצעי (העילה) להחזקת כלי ירייה במפעל".

הועלה, כי לא בכל תיקי המפעלים הראויים שנבדקו אצל פקידי הרישוי היו מסמכים המפרטים את הנימוקים לבקשה לאישור מפעל ראוי או מסמכים המעידים על בחינת עילה. עוד הועלה, במרחבים שנבדקו, כי המלצת המשטרה בבקשות שהעבירו אליה פקידי הרישוי לאישור מפעל ראוי, היתה רק לעניין קיומם של סידורי מיגון לאחסנת כלי הירייה, וקבעה לכל מפעל את מספר כלי הירייה וסוגם. המלצת המשטרה לא היתה לעניין קיומה של העילה להכרה במפעל כמפעל ראוי. ככלל, גם במשרד לא נבחן עניין זה, כמו גם לא המשך קיומה של העילה, שבגינה הוכר המפעל כמפעל ראוי.

בתשובתו למשרד מבקר המדינה הדגיש המשרד, כי נושא בדיקת העילה להכרה בקיומו של מפעל ראוי הוא בתחום אחריותה של משטרת ישראל. בתשובתה למשרד מבקר המדינה ציינה המשטרה, כי לקראת חידוש הרישיונות למפעלים ראויים, במהלך שנת 1998, תוציא המשטרה הנחיות ריענון לכל היחידות המטפלות בנושא, להקפיד בעניין בדיקת העילה להכרה במפעל כמפעל ראוי.

3. עוד הועלה, שהמשטרה אינה בודקת, מפעם לפעם, את מספר כלי הירייה המצויים ברשות כל אחד מהארגונים המורשים, ואינה מעדכנת את מספר כלי הירייה המאושרים בהתאם למידת השימוש בהם.

⁵ ראה ברוח שנת 38, עמ' 488.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה ציינה המשטרה, כי בנוהל חדש, המצוי בשלב אישור, קיימת הוראה לבצע בקרות בנושא זה ולהמליץ בפני מנהל מחלקת הרישוי במשרד לצמצם במידת הצורך, את כמות כלי הירייה במפעל ראוי.

רישוי מורשים להחזיק כלי ירייה בארגונים מורשים

חוק כלי הירייה קובע, שבעל רישיון מיוחד רשאי, אם היה הדבר דרוש, לפי דעתו, להגנה על הנפש, הרכוש והתחבורה של המפעל, להרשות בתנאים שיקבע, לאדם מעובדי המפעל, לשאת כלי ירייה עליו ניתן הרישיון בכפוף לאישורי המשטרה ומשרד הבריאות. הוראות מקבילות נקבעו לגבי הרשאה לתושב ביישוב או עובד במשרד ממשלתי ולגבי מועסק בחברת שמירה שקיבל אישור לפי סעיף 19 לחוק חוקרים פרטיים (להלן - שומר). לפי נוהל מחלקת הרישוי, על בעל הרישיון המיוחד להעביר לפקיד הרישוי רשימת אנשים המוצעים לשאת כלי ירייה והנמנים עם עובדי הארגון המורשה (להלן - מוצעים). על פקיד הרישוי להעביר את רשימת המוצעים לבדיקה למשטרה ולמשרד הבריאות. בעל הרישיון המיוחד אחראי לביצוע ההדרכה והאימון הראשוני למי שאושר בידי פקיד הרישוי.

לפי ההליך המפורט לעיל, פקיד הרישוי אינו פוגש את המוצע ואינו עורך לו ראיון אישי, מרכיב שנקבע כחיוני בבדיקת הכשרות בהליך הרישוי הרגיל. כאמור, לגבי מוצע גם לא נבדק מידע רפואי המצוי בצה"ל, שיכול לתרום להערכת מידת המסוכנות לתת למוצע הרשאה להחזיק כלי ירייה. זאת ועוד, פקיד הרישוי אינו דורש הוכחה שיש למוצע זיקה לארגון המורשה ומהי: אין בודקים אם הוא תושב של היישוב המורשה או עובד במפעל הראוי או שקיבל אישור לפי חוק חוקרים פרטיים לגבי מוצע מטעם חברת שמירה. יצוין, כי לפי חוק חוקרים פרטיים, על המועסקים בחברות השמירה לקבל רישיון לכך מאת ועדת רישוי כהגדרתה בחוק זה ובתנאים הקבועים בחוק (להלן -- תעודת שומר). צירוף תעודת שומר לגבי מוצע מטעם חברת שמירה יכול לשמש לפקיד הרישוי אמצעי לבדוק, שהמוצע נמצא כשיר ומתאים להיות שומר, וממילא לקבל הרשאה לשאת כלי ירייה.

בעקבות הביקורת, הודיע המשרד למשרד מבקר המדינה, שפקידי הרישוי החלו לשלוח מכתבים לחברות השמירה המורים להם לצרף תעודת שומר עבור כל מוצע מטעמם.

בעל הרישיון המיוחד לא נדרש לדווח לפקיד הרישוי על הפסקת עבודה של מורשים. במצב זה אין בידי מחלקת הרישוי נתונים עדכניים על מורשים המועסקים בפועל בארגונים מורשים. לפקיד הרישוי גם אין אפשרות לוודא שמי שמחזיק בתעודת הרשאה אכן אושר, ואין מעקב אם למי שהוחלט לבטל לו אותה בהמלצת המשטרה או משרד הבריאות, היא אכן בוטלה בידי בעל הרישיון המיוחד. כל אימת שמוצע עובר מחברת שמירה אחת לאחרת מעביר המשרד את עניינו לבדיקת המשטרה ומשרד הבריאות, לעתים בתוך פרק זמן קצר. דבר זה גורם עומס ניכר על המערכת.

ועדת כהן המליצה לחייב גם את המורשים מטעם ארגונים מורשים לעמוד בהליך רישוי אישי מלא, ולבטל את הליך הרישוי על פי חוק חוקרים פרטיים לגבי המועסקים כשומרים בחברות שמירה. על המלצה זו חזר גם הצוות שביצע בדיקה ארגונית במחלקת הרישוי, בדוח מאוקטובר 1994. ביוני 1997 הגדיר מנהל מחלקת הרישוי את הרישוי האישי כאחד מהיעדים האסטרטגיים של מחלקתו.

לדעת משרד מבקר המדינה, מן הראוי ליישם המלצות אלה. רישוי אישי של מורשים לשאת כלי ירייה יאפשר לפקיד הרישוי לערוך עמו ראיון אישי, לקבל עליו מידע המצוי בצה"ל ולנהל "קובץ שומרים" מעודכן.

חידוש רישיון וביטולו

לפי סעיף 12(ד) לחוק כלי הירייה, תוקפו של הרישיון יהיה לתקופה שתקבע בתקנות, בדרך כלל או לכל סוג של רישיונות במיוחד, אלא אם נקבעה ברישיון תקופה קצרה יותר. בתקנות כלי הירייה (תוקפם של רישיונות), התשנ"ב-1991, נקבע, בין היתר, מועד כללי לחידוש רישיונות לפרטיים, שהוא 1.1.92 וב-1 בינואר של כל שנה חמישית שלאחריו. בתקנות כלי הירייה (הכשרה למתן רישיון ולחידושו), התשנ"ב-1992 (להלן - תקנות ההכשרה), נקבע, בין היתר, כי המבקש לחידוש רישיון יהא חייב לעבור הכשרה מתאימה ברי.

בראשית 1996 שינה המשרד את מתכונת חידוש הרישיונות לפרטיים, כך שתוקף הרישיון יהיה לשלוש שנים בלבד והוא לא יתבצע במועד אחד כללי, אלא במהלך שלוש שנים, מינואר 1997 ועד לדצמבר 1999. לפי מסמכי המשרד, שינוי מתכונת החידוש נועד, בין היתר, ליידע את בעלי הרישיונות על סמך איזו עילה ניתן הרישיון ולבדוק אם עילה זו אכן מתקיימת בעת החידוש; למנוע לחץ על פקידי הרישוי ועל המטווחים ולהבטיח ביצוע אימונים כנדרש.

בדיקת קיום העילה במשרד

כאמור, לפי מדיניות הרישוי שקבע המשרד, מתן רישיון לפרטים ולארגונים מותנה בקיום עילה; ממדיניות זו נגזר העיקרון שהעילה היא תנאי לתוקף הרישיון - בעת מתן הרישיון, במהלך תוקפו ובעת חידושו. העילות והקריטריונים למתן רישיון לכלי ירייה מפורסמים לציבור על גבי שלטים המצויים בלשכות פקידי הרישוי.

בנוהל מחלקת הרישוי מ-1991 נקבע, כי הרישיון יבוטל, אם העילה למתן הרישיון אינה קיימת עוד. עם פרסום העילות והקריטריונים, באוקטובר 1995, חזר והדגיש מנהל מחלקת הרישוי לפקידי הרישוי, כי תנאי לתוקפו של הרישיון הוא קיום העילה שבגינה ניתן, וכי בחזית הרישיון תצוין העילה שבגינה ניתן ושקיומה הוא תנאי לתוקפו של הרישיון.

הועלה שמגיש הבקשה לא נדרש לרשום בטופס הבקשה את העילה שבגינה הוא מבקש את הרישיון, ואף לא היה מקום לכך על גבי טופס הבקשה. העילה שגינה ניתן הרישיון לא נרשמת ברשומה במחשב, ולא על גבי הרישיון עצמו. רק במהלך הביקורת, אוגוסט 1997, הכינה מחלקת הרישוי טופס חדש לבקשה לרישיון לכלי ירייה, ובו מקום לפירוט העילה; הטופס החדש הוכנס לשימוש באוקטובר 1997. גם בעת חידוש הרישיון אין בודקים אם העילה ממשיכה להתקיים. עוד הועלה, שפקידי הרישוי לא ביטלו רישיונות, שלכאורה פגה העילה לקיומם ואף לא פנו לבעליהם לברר אם יש להם עילה אחרת. כך למשל, היו בידי מחלקת הרישוי, באוקטובר 1996, נתונים על כ-1,000 בעלי רישיונות, שקיבלו אותם בעילה של "מקום מגורים" באזור השומרון ועברו להתגורר בגבולות הקו הירוק, ולכאורה העילה למתן רישיונותיהם בטלה; רישיונות אלה לא בוטלו, ובעליהם לא נדרשו להפקיד את כלי הירייה במשטרה או לחלופין להוכיח שיש להם עילה אחרת. גם לא נעשתה בדיקה כלשהי לבעלי רישיונות שקיבלו אותם בעילה של אימוני קליעה, כגון בדיקת חברות במועדוני ספורט, זאת למרות החשש, שהועלה במסמכי המשרד, שמבין כ-33,900 בעלי הרישיונות יש רבים שלא עסקו כלל בספורט הקליעה, ואף לא היתה להם עילה לקבל רישיון, מלכתחילה.

מהמתואר לעיל עולה, שרישיונות לכלי ירייה שניתנו כשהיתה עילה, הופכים, למעשה, לרישיונות קבועים שאינם תלויים בקיומה של עילה.

בתשובתו למשרד מבקר המדינה הסביר המשרד, כי בדיקת התקיימות העילה תיעשה רק לגבי רישיונות שניתנו אחרי דצמבר 1995, מועד פרסום העילות והקריטריונים, זאת מנימוקים ארגוניים - עומס על פקידי הרישוי, שיידרשו לבצע רישוי מחדש לכ-280,000 בעלי רישיונות; ההשערה, כי בעקבות הליך רישוי מחדש יאלצו מחזיקי כלי ירייה רבים להפקידו במשטרה או למוכרו, ומערכת ההפקדה במשטרה או מערכת מכירת כלי הירייה באמצעות סוחרים אינה ערוכה לכמויות כאלה; הרצון להימנע מיצירת "עבריינים" שלא יפקידו את כלי הירייה או ימכרו אותו; וההערכה כי המשטרה אינה ערוכה לטפל בהחרמת כלי ירייה ממי שרישיונו לא חודש והוא מוסיף להחזיק בכלי הירייה.

לדעת משרד מבקר המדינה, אי-בדיקת קיומה של עילה למי שקיבלו רישיון לכלי ירייה אינו תואם את העיקרון שעליו החליט המשרד שתוקפו של רישיון מותנה בקיומה של עילה. עיקרון זה הוא יסוד מרכזי במדיניות התולה מתן רישיון לכלי ירייה בקיומן של עילות, ואי-אכיפתו מרוקן מתוכן את מדיניות הרישוי הקיימת כולה. עם זאת ראוי לציין שפקיד הרישוי רשאי, לפי שיקול דעתו, שלא לבטל רישיון כאשר העילה שבגינה ניתן פגה, אם לבעליו יש עילה אחרת.

ביטול רישיון לפי המלצת משרד הבריאות

1. כאמור, לפי חוק כלי הירייה רשאי פקיד הרישוי להעביר למנהל משרד הבריאות פרטים על מי שכבר ניתן לו רישיון להחזיק בכלי ירייה. כמו כן, לפי חוק כלי הירייה מוטלת חובה על רופא או פסיכולוג המטפל באדם ומגיעה אליו ידיעה, כי האדם מחזיק בכלי ירייה, ולדעתו יש בכך משום סכנה לאותו אדם או לציבור, להודיע על כך למנכ"ל של משרד הבריאות, והמנכ"ל יהא רשאי להעביר את המידע לפקיד הרישוי, זאת גם ללא בקשה מפורשת של פקיד הרישוי. ליישום הוראות חוק כלי הירייה סוכם, בין המשרד לבין משרד הבריאות, ביולי 1993, כי משרד הבריאות יבדוק תקופתית את קובץ כלי ירייה, וכי לגבי בעלי רישיונות שמשרד הבריאות ימליץ על ביטולם, ישלח למשרד מכתב אינדיווידואלי, נוסף על רשימה מרוכזת, לצורכי מעקב. על סמך מכתב זה יודיע פקיד הרישוי לבעל הרישיון על ביטולו, ועל זכותו לערער באמצעות בדיקה אצל רופא בודק.

פקיד הרישוי מודיע על ביטול רישיון לכלי ירייה בהסתמך על המכתב האינדיווידואלי שמתקבל ממשרד הבריאות. הועלה, כי מחלקת הרישוי ופקידי הרישוי אינם מבצעים מעקב בעזרת הרשימה המרוכזת ואינם מוודאים שלגבי כל מי שמופיע בה אכן התקבל מכתב אינדיווידואלי. במצב זה אין עושים שימוש באמצעי בקרה שנועד להבטיח שיבוטל רישיון לכלי ירייה לכל מי שמשרד הבריאות ממליץ.

2. לפי נוהלי מחלקת הרישוי, מי שמומלץ לביטול מסומן במחשב בסימון מיוחד: סימון אחד משמש הן לאלה שהומלצו לביטול מטעמים רפואיים והן של אלה שהומלצו לביטול מטעמים משטרתיים. ועדה מיוחדת המליצה באוקטובר 1995 לקבוע סימנים נפרדים לטעמים רפואיים ומשטרתיים, זאת, מתוך החשש שאם שני הגופים - משטרה ומשרד הבריאות ממליצים על ביטול הרישיון - והאחד יחליט לבטל את המלצתו, תימחק גם המלצתו של האחר. משרד הבריאות הסכים לקבוע סימונים נפרדים לכל אחד מהם, רק לאחר שיינקטו אמצעי אבטחה מתאימים למניעת נגישות למידע על ביטול מטעמים נפשיים. יישומן של המלצות אלה מותנה בהפעלתה של מערכת מחשוב חדשה, שנדחתה מפעם לפעם.

ביטול הרישיון לפי המלצת המשטרה

בנוהל המשטרה מפורטים המקרים, שבהם יש לשקול אם להמליץ על ביטול רישיון לכלי ירייה, את אופן הבדיקה לצורך גיבוש ההמלצה ואת אופן העברת ההמלצות למחלקת הרישוי. הקריטריונים לעניין ביטול הרישיון זהים בעיקרם לאלו של מתן רישיון, עם זאת מובהר שבהמלצה לביטול רישיון יש להצביע על תשתית ראייתית שאינה מותירה מקום לספק סביר בדבר מעורבות בעל הרישיון באירוע נשוא העבירה, וללמד על סיכון ניכר לאינטרס הציבורי, הצפוי מנשיאת כלי ירייה בידי בעל הרישיון.

בתיקון לחוק כלי הירייה מדצמבר 1997 נקבע: "א) הורשע אדם בעבירת אלימות, רשאי בית המשפט, לבקשת תובע, לכלול בגזר הדין - (1) הוראה לפקיד הרישוי, לבטל למורשע רישיון לכלי ירייה, ולא לתת לו רישיון חדש במשך תקופה שיקבע בית המשפט; (2) הוראה למורשע להפקיד למשמרת כלי ירייה המוחזק על ידו, בתחנת המשטרה של מקום מגוריו או מקום עסקיו. (ב) הורשע אדם בעבירת אלימות כלפי בן משפחה, ייתן בית המשפט, לבקשת תובע, הוראות כאמור בסעיף קטן (א) ו-(2), אלא אם כן החליט, מנימוקים מיוחדים שיפורטו בגזר הדין, לדחות את הבקשה; לעניין סעיף זה, 'בן משפחה' - כהגדרתו בחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991. (ג) נתן בית המשפט הוראה לפי סעיף זה, תוודא המשטרה שכלי הירייה הופקד בהתאם להוראות חוק זה."

מענ"א עורכת מפעם לפעם הקבלה בין הנתונים על בעלי רישיון לכלי ירייה לבין הקובץ הפלילי, הקובץ המשטרה והקובץ המודיעיני כאמור, ומעבירה לקצין הרישוי רשימת בעלי רישיון שיש עליהם מידע המחייב שקילת המלצה לביטול. קצין הרישוי במטא"ר מעביר את הרשימות למרחבים כדי שכל מקרה ייבדק לגופו תוך עיון בחומר הנוגע ולאחר התייעצות, במידת הצורך, עם גורמי חקירות ומודיעין.

הבדיקה במטא"ר ובמרחבים איילון ודן העלתה, כי במקרים רבים אין המשטרה ממליצה על ביטול הרישיון בסמוך, ולעתים חודשים, ואף שנים, לאחר מועד היווצרות העילה להמלצה לביטול הרישיון. הועלה, שבמרחב דן בדיקת המידע הפלילי הנוגע למועמדים לביטול הרישיון אינה מתבצעת בסמוך לקבלת ההודעה ממטא"ר ולעתים - כחצי שנה ממועד קבלתה. עוד הועלה, כי במרחבים איילון ודן אין עורכים בדיקה בהתאם להוראות הנוהל: הבדיקה נעשית רק בהסתמך על מידע בפלט המחשב המועבר ממענ"א למרחב ללא עיון בחומר הראיות המצוי בתיקי החקירה, כנדרש בנוהל. בדיקה כזו, לרבות עיון בתיק החקירה נעשית רק אם מוגש ערר על הודעת הביטול.

קציני הרישוי במרחבים שלבדיקתם מועברים המועמדים לביטול רישיון לכלי ירייה, אינם מדווחים על המלצותיהם - לא למענ"א ולא לקצין הרישוי במטא"ר. כתוצאה מכך, אי אפשר לעקוב אחר הטיפול במועמדים לביטול רישיון ואחר שיקול הדעת שהופעל בעניינם. גם אי אפשר לוודא שכל המועמדים כאמור נבדקו.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה הודיעה המשטרה, כי היא תוציא הנחיות מדויקות ליחידות החקירה לפעול לפי הנוהל.

תפיסת כלי ירייה המוחזקים שלא כדין

החזקה כדין של כלי ירייה טעונה רישיון בר תוקף. לפי חוק כלי הירייה, מי שתם תוקפו של הרישיון שניתן לו חייב להפקידו במשטרה; מי שמחזיק כלי ירייה שלא כדין, דינו מאסר שישה

חודשים. על המשרד להבטיח שבעל כלי ירייה יחזיק אותו כדין - ישלם אגרה לחידוש הרישיון - זאת קודם לביצוע אימון והכשרה ועמידה בקריטריונים.

בנוהל המשטרה, לעניין הטיפול במי שמחזיק כלי ירייה שלא כדין, נקבע, בין היתר, כי משנודע ליחידת המשטרה שאדם מחזיק כלי ירייה בלי שחידש את הרישיון ועברו שישה חודשים מהמועד שפג תוקפו, תתפוס היחידה את כלי הירייה ותפתח בחקירה.

בינואר 1996 ערכה מחלקת הרישוי, בשיתוף עם המשטרה, מבצע "דיוור ישיר", שנועד להסדיר את עניינם של מחזיקי כלי ירייה שלא כדין - לחדש את רישיונם ולעבור אימון והכשרה או להפקיד את כלי הירייה במשטרה - בלי שיינקטו הליכים פליליים נגדם. במסגרת המבצע נעשה פרסום בכלי התקשורת ונשלחו כ-22,500 מכתבים לאלו, שלפי נתוני מחלקת הרישוי לא חידשו את רישיונם או לא עברו אימון או הכשרה החל מ-1992. במסגרת המבצע הוסדר עניינם של כ-11,000 בעלי רישיונות - קצתם חידשו את רישיונם ועברו אימון והכשרה וקצתם הפקידו את כלי הירייה במשטרה.

הועלה, שבעניינם של מחזיקי כלי ירייה שלא כדין שלא נענו לפנייה במבצע "דיוור ישיר" לא היה המשך טיפול - לא במחלקת הרישוי ולא במשטרה - לצורך תחילת הליכים פליליים נגדם. כן הועלה, שמבצע "דיוור ישיר" לא כלל כ-25,000 מחזיקי כלי ירייה שלא כדין מלפני 1992; אלה לא טופלו כלל. עוד הועלה, שמחלקת הרישוי ופקידי הרישוי אינם פונים לקרוביהם של מחזיקי כלי ירייה שנפטרו, אף על פי שבידי מחלקת הרישוי היו נתונים מרוכזים עליהם. לפי נתוני מחלקת המיכון מיום 31.8.97 היו רשומים על שמם של נפטרים כ-8,400 כלי ירייה, שלא הופקדו ולא נתפסו. כלי ירייה אלה לא רק שמוחזקים שלא כדין אלא אף שכשירותם של המחזיקים בהם לא נבדקה מעולם.

הועלה, שבדרך כלל אין מחלקת הרישוי פונה באופן יזום ושיטתי למשטרה לתפוס כלי ירייה המוחזקים שלא כדין. רק אחדים מבין פקידי הרישוי מפנים לעתים פניות כאלה למשטרה, וגם זאת רק באקראי. עוד הועלה, שגם במקרים שבהם פקיד הרישוי ממצה את האמצעים העומדים לרשותו כדי לגרום למי שמחזיק את כלי הירייה שלא כדין להסדיר את עניינו -- אין המשטרה נוהגת, בדרך כלל, לפתוח נגדו בהליכים פליליים.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה הסבירה המשטרה, כי היות שבמקרים רבים ההחזקה שלא כדין של כלי ירייה נובעת מאי-תשלום האגרה, מדובר בעבירה טכנית בלבד. עוד הסבירה המשטרה, שבנסיבות אלה, ולנוכח משימות המשטרה האחרות, לא תטופל עבירה זו בשיטתיות, גם בעתיד.

לדעת משרד מבקר המדינה, הטיפול במחזיקי כלי ירייה שלא כדין צריך להיעשות באופן שוטף ובסמוך למועד שבו פג תוקף הרישיון. על המשרד, בשיתוף עם המשטרה, לאכוף את הוראות חוק כלי הירייה בעניין תפיסת כלי ירייה המוחזקים שלא כדין.

ארגון, דיווח ובקרה

מבנה ארגוני

המערכת הארגונית כוללת את המינהל לשירותי חירום ותפקידים מיוחדים, מחלקת הרישוי שבמינהל ו-16 פקידי רישוי בלשכות האזוריות (כולל קצינת רישוי בצה"ל). המערכת הארגונית

אחראית ליישום הוראות חוק כלי הירייה בהתאם למדיניות הרישוי והפיקוח של המשרד. המערכת נועדה לתת שירותים לציבור הנזקק להם, לרכז מידע על בעלי רישיון לכלי ירייה, על המורשים לשאת כלי ירייה ועל כלי הירייה עצמם, ולקיים קשר עם כל הגופים הנוגעים לנושא.

מנהל המינהל אחראי, בין היתר, למינוי פקידי רישוי מכוח סמכות שאצל לו שר הפנים, ליישום מדיניות הרישוי ולקביעת קריטריונים למתן רישיון בהתאם ליעדים ולמטרות של מדיניות זו ובתיאום עם משרד הבריאות, המשטרה ומשרד הביטחון. מחלקת הרישוי אחראית להכנת נהלים, הוראות והנחיות לפקידי הרישוי למילוי תפקידיהם, ונושאת באחריות מקצועית להפעלת מערך רישוי כלי הירייה והפיקוח עליו. כן אחראית מחלקת הרישוי לקשר עם הגופים הנוגעים לנושא. פקידי הרישוי אחראים, בין היתר, למתן רישיונות, חידושם וביטולם, בהתאם להוראות חוק כלי הירייה. פקידי הרישוי אינם כפופים מינהלית למנהל מחלקת הרישוי: מהם הכפופים לממונה על המחוז, ומהם - למינהל האוכלוסין (להלן - מנ"א). כתוצאה מכך יש פקידי רישוי העוסקים בזמן עבודתם גם במתן שירותי מנ"א או בתפקידי אמרכלות.

ועדת כהן הצביעה על הקושי במבנה הארגוני הקיים, שבו לפקידי הרישוי אין איזון נאות בחלוקת הזמן בין נושא רישוי כלי ירייה, שבו יש לו עצמאות, לבין נושאי מנ"א ואמרכלות שבו הוא כפוף למנהל לשכת מנ"א. ועדת כהן המליצה על שינוי יסודי במבנה הארגוני: הקמת מינהל רישוי ופיקוח, שיהיה כפוף לשר הפנים, והוספת 15-18 משרות. במאי 1997 החליט מנכ"ל המשרד להעביר את מחלקת הרישוי למנ"א ולהפכה לאגף בו, כמו כן, החליט המנכ"ל להקים ועדה, שתבדוק את יישום השינוי ותגיש את המלצותיה בתוך חודשיים.

עד מועד סיום הביקורת, דצמבר 1997, לא בוצע השינוי הארגוני המוצע או שינוי ארגוני אחר.

בתשובתו למשרד מבקר המדינה הסביר המשרד, שהוועדה שמונתה לבדוק את יישום השינוי הארגוני טרם סיימה את עבודתה. המשרד הדגיש גם כי בדוח ועדת כהן צוין, שמשרד האוצר ונציבות שירות המדינה קיבלו עליהם את המשתמע מהשינוי הארגוני שהציעה ועדת כהן, המחייב תקצוב ותוספת משרות תקניות ייחודיות. משרד האוצר מסר למשרד מבקר המדינה, כי לא אישר תקציבים ותוספת כוח אדם, כאמור בדוח ועדת כהן, וכי יש לבחון נושאים אלה במסגרת בחינה כוללת של מנ"א. מתשובת משרד האוצר והמשרד עולה שיש חילוקי דעות ביניהם לעניין מתן פתרון למבנה הארגוני הקיים ותוספת התקציב והמשרות הנדרשים לכך.

לדעת משרד מבקר המדינה, מן הראוי שהמשרד ומשרד האוצר יישבו את חילוקי הדעות ביניהם למציאת פתרון שיהיה בו מענה לקשיים הארגוניים והתפעוליים הקיימים במערך רישוי כלי הירייה.

פיקוח ובקרה

1. לפי נוהל מחלקת הרישוי בנושא הפיקוח, על המופקדים על הטיפול בכלי ירייה להבטיח את השמירה על הוראות החוק. לפי אותו הנוהל לעניין ארגונים מורשים יש לפקח על קיום ההוראות הקבועות ברישיון המיוחד בין בדרך של קבלת דיווחים מבעלי הרישיון המיוחד וזימונם למשרד ובין בדרך של ביצוע ביקורות בארגונים המורשים עצמם.

במהלך 1997 הועסקו בנושא הפיקוח על כ-1,350 ארגונים מורשים, לרבות כ-200 מטווחים וסוחרי כלי ירייה -- שני מפקחים ארציים, שעשו ביקורת בכ-160 ארגונים מורשים. יצוין, כי חוק כלי הירייה אינו כולל הוראות המסמיכות את נציגי המשרד

להיכנס לארגון מורשה לצורך ביצוע ביקורות. המשרד לא יזם שינוי בחקיקה לעניין סמכויות פקידי הרישוי או נציגים אחרים של המשרד לעשות ביקורת בארגונים המורשים עצמם. אמנם בספטמבר 1997 הוסף לרישיון המיוחד תנאי שעל בעליו לאפשר כניסתו של נציג המשרד לתוך תחום המפעל ולהציג בפניו כל מסמך שיידרש על ידו. אולם, לדעת משרד מבקר המדינה מן הראוי לעגן סמכות זו בחקיקה.

בתשובתו למשרד מבקר המדינה הסביר המשרד, שיש סמכות למפקחים להיכנס לארגון מורשה לצורך ביצוע ביקורת מכוח סמכויות העזר המוענקות לנותן הרישיון המיוחד לפי סעיף 17(ב) לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981. יחד עם זאת הודיע המשרד, שבכוונתו לעגן את הסמכויות בחקיקה באופן ישיר.

2. המפקחים הארציים ופקידי הרישוי לא עשו שימוש שיטתי, במהלך תקופת הרישיון, באמצעי הפיקוח שפורטו בנהל, שאינם כרוכים בביקור בארגון המורשה, ולא זימנו אליהם את בעל הרישיון המיוחד מצויד ברשומות הנדרשות. פקידי הרישוי לא הקפידו לקבל את כל העתקי תעודות ההרשאה של מורשים ואת כל האישורים על האימונים שלהם לצורך פיקוח אפקטיבי על קיום תנאי הרישיון המיוחד. בידי פקידי הרישוי גם לא היו רשימות מעודכנות של המורשים בארגון מורשה ורשימות של מצאי כלי הירייה המצויים בארגון המורשה.

על פי תנאי הרישיון, על בעל הרישיון המיוחד לתדרך את המורשים בכללי הזהירות והשימוש בכלי ירייה אחת לשישה חודשים ולערוך להם אימון ירי במטווח מאושר טרם מתן כלי הירייה, ואחר כך - אחת לשנה. מממצאי הביקורות של המפקחים הארציים עולה, שבמקרים רבים התדרוך ואימון הירי אינם מבוצעים כנדרש ובהיקף הקבוע בתקנות ההכשרה. במטרה להגביר את הפיקוח על ביצוע האימונים של המורשים הוציאה מחלקת הרישוי במהלך הביקורת, ב-1.7.97, נוהל חדש, המפרט את אופן ביצוע האימון והמחייב את בעלי הרישיון המיוחד ומנהלי המטוחים לדווח לפקידי הרישוי על ביצוע אימון של מורשים.

לדעת משרד מבקר המדינה, מן הראוי שהמשרד ירחיב את היקף הפיקוח על הארגונים המורשים ועל בעלי הרישיון המיוחד, כדי להבטיח שארגון מורשה יהיה רק מי שזכאי למעמד זה, ושבעלי הרישיון המיוחד ימלאו את תנאי הרישיון.

רישום ודיווח

1. מחלקת הרישוי מנהלת, באמצעות מחלקת המיכון שבמשרד, קובץ כלי ירייה וקובץ שומרים. קובץ כלי ירייה כולל את כל כלי הירייה שלגביהם ניתנו רישיונות פרטיים לנשיאה ולהחזקה. בקובץ שומרים, בין היתר: פרטים מזהים על כלי הירייה והסטטוס של כלי הירייה - האם חל פיגור בתשלום אגרת הרישוי, האם הרישיון הופקע, האם כלי הירייה הופקד במשטרה; ופרטים של בעל הרישיון והסטטוס שלו, כגון נפטר או עזב את הארץ. קובץ השומרים, שמנוהל מאז 1993, כולל מוצעים לקבלת הרשאות מטעם ארגונים מורשים, וכן מבקשי רישיון לכלי ירייה פרטי (החל ממועד כינון הקובץ), לרבות המלצות המשטרה ומשרד הבריאות.

הועלה, כי לא כל פרטי כלי הירייה (אותיות המצורפות למספר כלי הירייה וארץ הייצור) רשומים על גבי הרישיון ולא כולם כלולים בקובץ כלי הירייה, ולכן אי אפשר לזהות את כלי הירייה במדויק על פיהם. כדי לפתור מצב זה כלל המשרד בהליך חידוש הרישיון הליך אימות, שבמסגרתו רשמים על גבי טפסים מיוחדים את הפרטים החסרים על כלי הירייה. האימות מתבצע במטווח בידי מנהלי המטוחים, והוא כרוך בתשלום מיוחד. מנהלי המטוחים אחראים להעברת פרטי האימות לפקידי הרישוי במרוכז. ואולם, קובץ כלי הירייה אינו מותאם לקליטתם. קליטת הנתונים

החדשים תתאפשר רק במערכת מחשוב חדשה שהכנסתה נדחתה מפעם לפעם. כתוצאה מכך, אין עושים שימוש בעשרות אלפי טפסים הכוללים את נתוני הזיהוי הנוספים של כלי הירייה, שמעבירים מנהלי המטווחים למשרד.

2. לפי חוק כלי הירייה רשאית המשטרה לתפוס כלי ירייה כשיש יסוד לחשוד שנעברה בהם עבירה; מי שמחזיק כלי ירייה בהיתר והיתרו פקע חייב להפקיד את כלי הירייה בידי המשטרה. כאמור, לפי תיקון בחוק כלי הירייה, שהוסף בדצמבר 1997, כאשר בגזר דין של אדם שהורשע בעבירות אלימות, נכללה הוראה לבטל למורשע את הרישיון או הוראה להפקיד כלי ירייה המוחזק על ידו למשמרת בתחנת המשטרה, על המשטרה לוודא שכלי הירייה הופקדו כאמור. לפי נוהל המשטרה על יחידת משטרה, שבה הופקדו או נתפסו כלי הירייה, לרווח לפקיד רישוי באמצעות קצין רישוי במחוז או במרחב, על כלי הירייה שנתפסו או הופקדו. פקיד הרישוי צריך לעדכן את קובץ כלי ירייה בהתאם.

הועלה, כי אין מדווחים למטא"ר על תפיסות או הפקדות של כלי ירייה. בהעדר נתונים מרוכזים על כלי ירייה שנתפסו או הופקדו אי אפשר לקיים פיקוח ובקרה עליהם. אמנם נושא זה הוסדר בהצעת נוהל חדש, אולם נוהל זה טרם אושר וטרם הוחל לפעול על פיו.

עוד הועלה, כי לא תמיד מדווחת המשטרה לפקידי הרישוי על כלי ירייה שנתפסו או שהופקדו ולא תמיד היא מדווחת על כך בסמוך למועד התפיסה או ההפקדה. מנהל מחלקת הרישוי ביקש באפריל 1996 ממטא"ר להעביר למחלקת הרישוי דוח עתי שיפרט את רשימת כלי הירייה שנתפסו או שהופקדו כדי לעדכן את קובץ כלי הירייה. בהמשך לכך מחלקת הרישוי קיבלה ממטא"ר רשימה של כ-30,000 כלי ירייה שנתפסו או הופקדו במשטרה בשנים 1989-1996. אולם עד מועד סיום הביקורת לא עודכן הרישום בקובץ כלי ירייה בהתאם לנתונים שהתקבלו מהמשטרה.

יצוין, שבקובץ כלי הירייה יש אפשרות לרשום, לגבי מי שרישיונו בוטל בהמלצת המשטרה או משרד הבריאות, רק אחת מאלה: ביטול רישיון לכלי ירייה בהמלצת המשטרה או משרד הבריאות או תפיסה או הפקדה של כלי הירייה של מי שרישיונו בוטל. לפי הנחיית מחלקת הרישוי פקידי הרישוי רושמים בקובץ כלי הירייה רק אם הרישיון בוטל כדי לקיים מעקב אחר מי שרישיונו בוטל מסיבות אלה.

במצב זה קובץ כלי הירייה אינו מלא ואינו מעודכן. כתוצאה מכך, בין היתר, הליך האיתור של בעלי רישיונות המועמדים לביטול או לתפיסת כלי ירייה המוחזקים שלא כדין נסמך על נתונים שאינם אמינים.

3. כאמור, בנוהל המשטרה מפורטים המקרים שבהם היא ממליצה שהמשרד יבטל רישיון לכלי ירייה, והמשרד אכן פועל בהתאם ומבטל את הרישיון. לפי הנוהל שלה על המשטרה לתפוס כלי ירייה שרישיונם בוטל כאמור, ולרווח על כך לפקיד הרישוי. נוהל המשטרה קובע, שעל המשטרה לתפוס גם את הרישיון נוסף לכלי הירייה, רק במקרים שבהם קיים חשד שבכלי הירייה נעברה עבירה; במקרים האחרים אין חובה לפי הנוהל לתפוס גם את הרישיון. פקידי הרישוי איתרו מקרים שבהם המשטרה החזירה כלי ירייה למי שרישיונו לא נתפס יחד עם כלי הירייה. במקרים אלה החזקת כלי הירייה היא, למעשה, שלא כדין, כיוון שהרישיון בוטל.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה הודיעה המשטרה, כי תפיסת הרישיון וצירופו לדוח על כלי ירייה שהופקדו או נתפסו, יעוגן בנוהל החדש.

כלי ירייה משטרתיים וצבאיים המוחזקים בידי אזרחים

המשמר האזרחי

המשמר האזרחי (להלן - משא"ז) פועל על פי פקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א-1971, ותפקידו לסייע למשטרה בכל פעולה למען שמירת הביטחון, הנפש והרכוש מפני פגיעה של פעולות איבה. על פי נתוני המשטרה היו רשומים במשא"ז באוגוסט 1995 כ-50,000 מתנדבים. על פי תקנות המשטרה (המשמר האזרחי), התשל"ה-1975, יתקבל כמתנדב למשא"ז רק מי שבין היתר בקשתו לקבל רישיון לנשיאת כלי ירייה או להחזקתו לא נדחתה או שלא היתה נדחית, אילו הוגשה על פי חוק כלי הירייה.

בדוח שנתי 46 (עמ' 101) נאמר, כי המשטרה בודקת אם למתנדב למשא"ז יש רישום פלילי, אך היא אינה בודקת אם הוא אושפז בעבר עקב מחלת נפש או אם קיים חשש שיש לו מחלת נפש. עוד נאמר בדוח, שאף כי בדיון שהתקיים במאי 1994, בהשתתפות נציגים של המשטרה, המשרד ומשרד הבריאות סוכם, שלמתנדבים חדשים למשא"ז תיעשה אותה בדיקה כמו לאזרחים המבקשים רישיון לנשיאת כלי ירייה, עד סיום הביקורת, אוגוסט 1995, לא סוכמו בין הגורמים האמורים דרכי הביצוע של הבדיקה, וממילא לא הוחל בתהליך הבדיקה כפי שנקבע בסיכום.

בדיון מדצמבר 1995 שהתקיים בלשכת המשנה ליועץ המשפטי לממשלה - בהשתתפות נציגים של המשרד, משרד הבריאות, המשטרה ומשא"ז - נקבע, כי מאחר שחוק כלי הירייה אינו מסדיר את דרך העברתו של המידע ממשרד הבריאות למשטרה, מן הנכון במצב החוקי הקיים לפעול בהתאם להוראות סעיף 11ב לחוק כלי הירייה, דהיינו - על המשטרה לפנות אל פקיד הרישוי שיבצע את הבדיקה מול משרד הבריאות ויעביר את המידע הדרוש למשטרה. בהמשך לכך, סוכם במארכס 1996 - בין המשרד, משא"ז ומשרד הבריאות - "נוהל העברת מידע בין המשמר האזרחי למשרד הבריאות באמצעות משרד הפנים". לפי נהל זה המשרד הוא הנושא באחריות להעברת המידע שמתקבל אצלו ממשא"ז למשרד הבריאות וממשרד הבריאות למשא"ז. הוחלט, שלצורך כך יוקם במשרד קובץ נפרד למוצעי משא"ז, ובאמצעותו יערוך משרד הבריאות בדיקה תקופתית של רשימת מוצעי משא"ז. הודעות מטפל והודעות משרד הבריאות, הנוגעות לביטול הרשאתו של מורשה משא"ז, יועברו בידי משרד הבריאות למחלקת הרישוי, וזו תעבירם לממונה במשא"ז האחראי לביצוע הביטולים.

הועלה, כי עד מועד סיום הביקורת, כשנה וחצי ממועד סיכום הנוהל, לא הוחל בביצוע ההליך לבדיקת מתנדבי משא"ז במשרד הבריאות.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה הודיעה המשטרה, כי הסתיים פיתוחה של תוכנה שתסייע לנהל את בסיסי ההפעלה של משא"ז, הכוללת גם את קובץ המתנדבים. המערכת תופעל במחצית השנייה של שנת 1999, ובאמצעותה יהיה ניתן לבצע את הבדיקות הנדרשות במשרד הבריאות באמצעות המשרד.

ליווי טיולים⁶

לפי חוק כלי הירייה, פקיד רישוי רשאי לתת למלווה של טיול רישיון לנשיאה ולהחזקה של כלי ירייה. הליכי הבדיקה של מלווי טיולים קבועים בחוק כלי הירייה, והם זהים בעיקרם לאלה של בקשות לכלי ירייה פרטיים.

⁶ ראה בדוח שנתי 47, עמ' 397.

על פי חוזר מיוחד של מנכ"ל משרד החינוך, התרבות והספורט (להלן - משרד החינוך), "טיולים במערכת החינוך" (להלן - חוזר המנכ"ל), טיולים של מוסדות חינוך מותנים באבטחה של מלווים הנושאים כלי ירייה: בטיולים באזורי יהודה והשומרון ורמת הגולן על מלווים לשאת כלי ירייה ארוך קנה (משטרתי-צה"ל), בטיולים באזורים אחרים אפשר שהמלווים ישאו אקדחים בלבד. על פי חוזר המנכ"ל, האחראי לטיול יגיש למשטרה את שמות המוצעים לנשיאת כלי ירייה. לפי נוהל המשטרה, כלי הירייה שישמש את מלווי הטיולים יהיה "רובה קרבין". רשימת המוצעים לנשיאת כלי ירייה כמלווי הטיול, תוגש למשטרה עד שלושה ימים לפחות לפני מועד הטיול. בטופס הבקשה על המוצע להצהיר שהוא כשיר מבחינה נפשית וגופנית לשאת כלי ירייה, וכי הוא שירת במילואים שירות פעיל בתוך 24 החודשים האחרונים. בטופס הבקשה אין המוצע נדרש להסכים לבדיקה במרשם הפלילי. על קצין הרישוי לבצע בדיקה של קיום מידע פלילי ומודיעיני לפי נוהל "בדיקת מידע פלילי ומודיעיני למאבטחי טיולים", ועל פי תוצאות בדיקה זו לאשר את המוצע.

הועלה, כי הליך הרישוי של מלווה טיולים אינו כולל בדיקת מידע עליו במשרד הבריאות, ומחייב רק הצהרה של המלווה בדבר כשירותו הגופנית והנפשית. עוד הועלה, כי אין מוודאים, שמלווי טיולים שנדרשים לשאת כלי ירייה ארוך קנה עשו הכשרה מתאימה, והם מיומנים בהפעלת כלי הירייה. במהלך 1996 גובשה הצעה להליך מתוקן של רישוי מלווי טיולים, ובעקבותיה פורסם חוזר מנכ"ל משרד החינוך, לפיו כלי הירייה יינתנו בעתיד למלווים שיאושרו כדין בידי המשרד. עוד נקבע בחוזר, שעל מנהלי בתי הספר להגיש לפקיד הרישוי את שמות המוצעים כמלווי טיולים, בתחילת השנה. המשטרה גיבשה בהצעת נוהל מיוחד, נוסף לנוהל הקיים, את ההליך שהציע משרד החינוך, שיבוצע לא יאוחר מ-1.9.97.

באוקטובר 1997 הוגשה עתירה לבג"ץ⁷ להשהות את שינוי ההליך לרישוי כלי ירייה למלווי טיולים ולהמשיך בנוהל הקיים. בהמלצת בג"ץ הגיעו הצדדים להסדר ביניים, לפיו יידחה הדיון לשלושה חודשים, ובמהלכם יבחן מחדש כל נושא אבטחת טיולים במערכת החינוך. עד אז יישאר בתוקף הנוהל הקיים.

לפי חוק כלי הירייה, התש"ט-1949, נשיאה והחזקה של כלי ירייה מותנים ברישיון. לפי המדיניות שקבע משרד הפנים, מתן רישיון לכלי ירייה ולהחזקתו, לפרטים ולארגונים מורשים, תלוי בקיומה של עילה. העילות למתן רישיון לכלי ירייה נועדו לספק צרכים של ביטחון פנים והגנה עצמית, והן תואמות את העקרונות והמטרות שבבסיס המדיניות המגבילה שנקבעה.

בביקורת הועלה, שמשרד הפנים אינו מיישם שיטתית את המדיניות המצמצמת שהוא קבע, ונותן רישיון לכל מי שמשתחרר מצה"ל ומחזיק בכלי ירייה, בלי לבדוק אם יש לו עילה. משניתן הרישיון לכלי ירייה לפרטיים ולארגונים מורשים אין המשרד בודק אם העילה מוסיפה להתקיים במהלך תוקפו ובעת חידושו. המשרד אינו עושה שימוש אפקטיבי באמצעי הפיקוח והבקרה שקבע, ובהם: שינויה של מתכונת חידוש הרישיון לפרטיים, וזימונם של בעלי הרישיון המיוחד אל פקיד הרישוי כדי לבדוק עמידה בתנאי הוראת חוק

⁷ בג"ץ 6029/97 מועצת תנועת הנוער בישראל נ' שר החינוך, התרבות והספורט ואח' (לא פורסם).

כלי הירייה ותנאי הרישיון המיוחד הניתן לארגון מורשה. כתוצאה ממחדלים אלה, רישיונות לכלי ירייה שניתנו כשהיתה עילה ובכפוף לתנאים, הופכים, למעשה, לרישיונות קבועים ובלתי תלויים בעילה או בקיום תנאי כלשהו. עוד הועלה, שהמשרד יחד עם משרד הבריאות, משרד הביטחון ומשרד העבודה והרווחה - לא עשו די לאיתור מסוכנות לשאת כלי ירייה ולמנוע מתן רישיון והחזקת כלי ירייה ממי שעלול להיות מסוכן לעצמו או לציבור.

לדעת משרד מבקר המדינה, יש לקיים מערך רישוי ופיקוח על כלי ירייה, שיבטיח את אכיפת הוראות החוק ויישום המדיניות והקריטריונים שהמשרד קבע, בעת מתן הרישיון, במהלך תקופת תוקפו ובעת חידושו. כדי להבטיח שרישיון לכלי ירייה יוחזק כדיון, על משרד הפנים לאתר באופן שוטף ושיטתי את מי שמחזיקים כלי ירייה שלא כדיון, ובמידת הצורך לדווח עליהם למשטרה, כדי שזו תתפוס כלי ירייה שמוחזקים שלא כדיון. מן הראוי לשפר את הליך הרישוי, ובמסגרת זו לשפר גם את הליך איתור המסוכנות לקבל ולהחזיק כלי ירייה.

ארגון מורשה הוא אמצעי לפקח על כלי ירייה המצויים בידי גורם אחד למטרה מסוימת. לשם כך על המשרד לעדכן את רשימת העילות לאישור ארגון מורשה באופן שתהיה תואמת את צורכי הביטחון המשתנים, וכן לבדוק אם לכל ארגון מורשה יש עילה המצדיקה זאת. על המשרד גם להגביר את הפיקוח על תנאי הרישיון המיוחד הניתן לארגון מורשה, למצות את אמצעי הפיקוח שבידיו, ובמידת הצורך - ליזום שינוי בחקיקה ליצירת אמצעים נוספים, כגון ביקורת בארגון המורשה עצמו. מן הראוי שהמשרד ישקול גם רישוי אישי של מורשים בדומה לזה של פרטיים.

מן הראוי, שהמשטרה לא תסרב אוטומטית לתת רישיון לכל מי שנחשד או הורשע בביצוע עבירות לא חמורות, אלא תקפיד במקרים אלה לבדוק את נסיבותיו של כל מקרה. לצד ההקפדה על ביצוע בדיקה שתבטיח שכלי ירייה יינתן רק למי שעומד בקריטריונים וכשיר לשאתו, יש גם להקפיד ולשמור על זכויות המבקש.

המדיניות של רישוי כלי ירייה שקבע משרד הפנים, נועדה לבטא את האיזון הראוי שבין האינטרס להבטיח את ביטחון הציבור וביטחונם של פרטים המצויים בסיכון גבוה לבין האינטרס להגן על הציבור מפני פגיעה מכלי ירייה שהוא חפץ מסוכן. לכן יש חשיבות ליישום שיטתי של המדיניות שנקבעה, כדי שלא יופר האיזון האמור וכדי להבטיח שהחזקת כלי הירייה שבידי הציבור תהיה תואמת את מדיניות הרישוי שנקבעה.

שירותי הכבאות וההצלה

ריכוז ממצאים

שירותי הכבאות וההצלה (להלן - שירותי הכבאות) פועלים על פי חוק שירותי הכבאות, התשי"ט-1959. שר הפנים מופקד על ביצוע החוק ואצל מסמכויותיו לנציב כבאות והצלה.

במשך יותר מ-20 שנה בחנו גופים ממלכתיים את המבנה הארגוני של שירותי הכבאות. הוועדות השונות שהוקמו לשם כך, המליצו להסב את מערך הכבאות וההצלה ממערכת של שירותים מוניציפליים לשירות כבאות ממלכתי, אולם לא נעשו השינויים הנדרשים להסדרת הנושא בחקיקה.